

15. Про організацію Республіканського добровільного товариства охорони пам'ятників історії і культури Української РСР. Постанова Ради Міністрів УРСР від 28 серпня 1965 р. // Законодавство про пам'ятники історії та культури : зб. актів. – К. : Політвидав України, 1970. – С. 46.
16. Угорчак Ю. Спогади колишнього старшого методиста обласної організації Товариства / Юрій Угорчак // На сторожі культурної спадщини Прикарпаття. – 2010. – С. 50–70.

На основе архивных документов, источниковедческих материалов в статье раскрываются основные этапы, тенденции организационного и идеологического становления и развития Украинского общества охраны памятников истории и культуры на Прикарпатье в советский период. Обобщаются формы, методы, средства его деятельности по сохранению и восстановлению разных видов объектов национального культурного наследия.

Ключевые слова: Украинское общество охраны памятников истории и культуры, Прикарпатье, советский период истории, культурное наследие.

On the basis of archival documents, source material in the article the main stages of organizational and ideological trends in the formation and development of the Ukrainian Society for the Protection of Monuments of History and Culture in the Carpathian region in Soviet times. Generalized forms, methods, means its activities in the conservation and restoration of objects of different types of national cultural heritage.

Keywords: Ukrainian Society for the Protection of Monuments of History and Culture, Carpathian, Soviet era history and cultural heritage.

УДК 94 (100)
ББК 63.3 (0)

Оксана Нащочин

“ВЕЙМАРСЬКИЙ ТРИКУТНИК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ ПОЛЬЩІ (1991–2004 рр.)

У статті проаналізовано передумови, що спричинили тристоронньою співпрацю між Польщею, Францією, Німеччиною в 1991 р., а також ставлення, мотиви та очікування, які керували лідерами, політичними елітами країн; розкрито явище “асиметрії” у веймарській дипломатії; висвітлено основні напрямки співпраці та підсумки діяльності веймарських самітів; вказано на взаємозалежність євроінтеграційних та безпекових аспектів.

Ключові слова: Веймарський трикутник, євроінтеграція, “троянський кінь”.

Крах комуністичної системи означав для Польщі вибір нового стратегічного курсу. Протягом 1991–1993 рр. у закордонній політиці країни чітко виділялись два напрямки: євроатлантичний (основний) і східний. В 1992 р. Оборонний Комітет представив “*Основи польської безпекової політики*”, де найкоротшим шляхом виходу із “сірої безпекової зони”, стало прагнення отримати членство в НАТО, ЄЕС, ЗЄС [12, s.7], що гарантувало безпеку перед загрозою східного сусіда.

Власне, вивчення євроінтеграційного досвіду Польщі залишається дуже актуальним. Неабияку роль в процесі інтеграції відіграла веймарська співпраця з Францією та Німеччиною, як один із важливих інструментів закордонної політики Польщі. Цьому питанню присвячені публікації Б.Кошеля, С.Пазимеша, А.Корибут-Воронецького, Б.Кліха, С. де Жермена, Б.Кушнера, К.Стандке. Треба наголосити, що мало уваги приділено веймарській дипломатії в українських наукових дослідженнях. Метою нашої статті є висвітлення роботи “Веймарського трикутника”, а також дослідження мотивів та очікувань кожної із країн від такої співпраці, з'ясування ролі Трикутника на польській дорозі до західних структур.

Президент Франції Ф.Міттеран у “східній політиці” щодо ЦЄ керувався політикою “малих кроків” та максимального відтягування в часі їх членства в Спільноті [60, s.38]. Французькі політичні еліти виступали проти розпаду СРСР і ОВД, рівним і єдиним партнером в ЦЄ бачили Росію [25, s.368]. Для підтримки своєї ідеї конфедерації, в обмін на фінансову допомогу, президент у червні 1989 р. прибув з офіційним візитом до Польщі [76, s.1]. Франція в закордонній політиці завжди керується концепцією кардинала Рішельє: інтерес держави виправдовує засоби [17, s.123].

Реальній співпраці осі “Париж – Бонн – Варшава” передував “час трактатів”:

1) польсько-французький Трактат “Про приязнь і солідарність” (09. 04. 1991), де мова йшла про підтримку Парижем польських намірів щодо укладення асоціації із ЄЕС, але після виконання певних умов [7, s.78]; 2) польсько-німецького Трактату “Про добросусідство і співпрацю” (17.06.1991), де ФРН схвалювала і зобов’язалась підтримувати Варшаву на шляху до ЄЕС [9, s.30]. Спільнота, яка проклала дорогу Маастріхтському трактату [10, s.362], виникла в 1957 р. з метою єдності народів Європи та формування засад спільного ринку [8, s.186]. “Батько європейської інтеграції” Р.Шуман зазначав: “Франція уже 20 років намагається поетапно об’єднати Європу, бо головна мета – творити мир” [1, p.101].

Ідея тристоронньої співпраці Польщі, Франції і Німеччини зародилась під час зустрічі міністрів закордонних справ: К.Скубішевського, Р.Дюмаса і Г.Геншера у Веймарі 28 серпня 1991 р.: “стосунки Франції і Німеччини нормалізувались [11, s.31], а між Польщею і Німеччиною вони є ключем до майбутнього” [4, s.10]. Німеччина стала партнером та адвокатом Польщі в ЄЕС [80, s.54].

“Веймарський трикутник” – це оригінальна форма різносторонньої співпраці, що носить невимушений консультативний характер, без сталої штаб-квартири, органів і структур [63, s.138]. Такий поглиблений політичний діалог реалізовував мету закордонної політики періоду суспільної трансформації в Польщі [68, s.9].

Трикутник також став одним із головних інструментів закордонної політики ЄС [43, s.280]. Варшава стала єдиною країною в регіоні, яка була залучена до такого роду співпраці [41, s.9]. На думку польського дослідника Р.Кузняра, для франко-німецького дуету саме Польща була ідеальним кандидатом, бо лежала на продовженні геополітичної осі Париж-Бонн в східному напрямі, що доповнювало конструкцію Європи [50, s.9].

Співпраця мала політичний і політично-військовий вимір, де, окрім цілей загальних, кожна держава ставила собі індивідуальні. Польща сподівалась на підтримку євроінтеграційних намірів, боролась за лідерство в субрегіоні [59, s.8]. Проте міністр Б.Геремек підкреслював спектакулярність зустрічей, що переважало над практичними діями [29, s.3]. Л.Валенса вважав Трикутник “хребтом Європи”, а міністр Е. де Шаретт приписував йому тільки “одну із важливих ролей” [23, s.9]. Прем’єр Т.Мазовецький наголошував, що така співпраця дозволить впливати на вироблення спільної політики ЄС щодо РФ [65, s.40]. Однак приход до влади братів Качинських означав період найбільшого відчуження країни в формуванні східної політики ЄС [47, s.16].

Стратегія Франції з 1991 р. полягала у впливі на європейські політичні процеси без використання міліарних засобів [30, p.56]. Виникла потреба перегляду своїх стосунків із Німеччиною [57, s.375]. Президент Ф.Міттеран намагався протидіяти посиленню “негативних германських елементів” на Сході Європи [58, s.75].

Українська дослідниця О.Мітрофанова підкреслює, що для Парижа Польща досить перспективний регіональний актор через геополітичне розташування, зростаючий економічний потенціал, кордони-містки до Східної Європи [13, s.72]. Польський дослідник А.Шептицький вказує, що у Веймарській співпраці Польща не стала повноправним партнером франко-німецького дуету через їх тактичний підхід [74, s.158]. Дослідник С.Пазимеш наголошує на явище асиметрії в Трикутнику як “2:1”, який ніколи не був рівносторонньою геометричною фігурою [62, s.21]. В цьому значенні Трикутник був малоприслужним для Польщі як інструмент впливу на політику Франції і Німеччини [61, s.26]. Веймарський діалог був вимушеним маневром Парижа з метою обмеження впливу сусіда [35, s.26].

Можна виокремити етапи в роботі Форуму: 1) 1991–1995 рр.; 2) 1995–2003 рр.; 3) після 2003 р. співпраця велась за такими напрямками: а) європейським – інтеграція Польщі в ЄС і ЗЄС; б) атлантичним – інтеграція в НАТО. Формою співпраці були щорічні зустрічі (без сталої дати) на рівні міністрів закордонних справ, президентів, пар-

ламентаріїв, а результатом зустрічей стали спільні декларації загального характеру. Трикутник, як політичний проект, продовжив вісь безпеки і стабільності в Європі, полегшив країнам ЦСЄ дорогу до інтеграції [40, s.10]. Париж відводив Польщі роль лідера в даному регіоні [21, s.6]. Ця співпраця для країни виявилась першим кроком на шляху до політичних, економічних, військових західних структур [42, s.61].

Перші дві зустрічі в Веймарі і Бержерац (1992) носили неформальний характер. У березні 1992 р. К.Скубішевський в Сеймі ствердив, що ця співпраця є пріоритетною [49, s.1]. Третя зустріч у Варшаві 11–12 листопада 1993 р. окреслила, що Трикутник – це консультаційний інструмент. Під час зустрічі міністрів Франція виступила з ініціативою признання Польщі асоційованого членства в ЗЄС, що дозволяло зміцнювати архітектуру європейської безпеки [5, s.88]. Так, Польща пройшла відбір і зробила крок до західної системи безпеки [27, s.18].

Неформальна зустріч Ф.Міттерана, Л.Валенси, Р. фон Вайзсекера відбулась 21 вересня 1993 р. у Гданську, мала демонстративний характер [14, s.9]. Протягом 1994 р. точились дискусії щодо розширення ЄС на ЦСЄ: на засіданні міністрів закордонних справ ЄС 18 липня в Брюсселі французький міністр з питань інтеграції А.Ламасюр вказував, що “нових членів можна впустити до Брюсселю тільки тоді, коли вони виконають своє домашнє завдання” [15, s.2]. Польська сторона при цьому підкреслювала, що членство в ЄС тільки зміцнить європейський дім [48, s.2].

Ф.Міттеран у січні 1995 р. представив у Парламенті план, що передбачав одночасну підтримку Сходу Європи і Середземномор’я [51, p.2]. Пріоритетом для президента стала інституційна реформа, культура і освіта в ЄС [38, s.10]. Президент підкреслив, що стан контактів ЦСЄ із ЄС – незадовільний, бо країни не відповідають економічним критеріям членства, хоч політично до нього дозріли [37, s.10]. На саміті в Каннах (27. VI. 1995) прийнято “Білу Книгу” без жодних зобов’язань і термінів збоку ЄС [69, s.34].

У січні 1996 р. відбулась зустріч в Парижі О.Квасневського і Ж.Ширака, останній не виказував зацікавлення щодо активізації роботи Трикутника [46, p.3]. У вересні 1996 р. Ж.Ширак прибув із офіційним візитом до Польщі [78, p.1]. Під час варшавської зустрічі міністрів закордонних справ в грудні 1996 р., Е. де Шаретт підкреслював, що Польща – країна із великим людським і економічним потенціалом, має шанси членства в ЄС, але Трикутник при цьому не повинен відігравати роль “директоріату”, а залишатись лабораторією обміну ідеями” [36, s.9].

Парламентські вибори 1997 р. в Польщі принесли перемогу коаліції “Акція Виборча Солідарность-Союз Свободи”. Прем’єр Є.Бузек у виступі перед Сеймом окреслив веймарський зв’язок “хребтом Європи” [39, s.8]. Б.Геремек, прихильний до Парижу, отримав портфель міністра закордонних справ [55, p.3]. Урядом Польщі підписано “Ініціативу тристоронньої співпраці” і створено колегіальний орган – Спільну Військову Координаційну Групу [2, s.142].

В ході познанської зустрічі Трикутника 21 лютого 1998 р. Ж.Ширак заявив: “Польща має всі шанси долучитись до грона “моторів інтеграції” [79, s.8]. Варшаві запропоновано “європейський військовий пакет” на постачання системи Вів’ян, протитанкового ракетного комплексу НОТ-3 (знищення бронетехніки) для вертольотів польського виробництва “Huzar”; запропоновано модернізацію виробництва винищувачів MIG-29 та співпрацю із фірмою “EUROCEPTER” щодо випуску найновішого покоління винищувачів NH-90 і винищувача Tiger [32, p.3], передбачались знижки на закупівлю пасажирських літаків Airbus 340 і постачання літаків Mirage-2000. Так, Франція прагнула створити внутрішній європейський ринок зброї [77, p.60].

Варшава не заангажувалась до військової співпраці, що привело до погіршення стосунків. Новий прем’єр лівоцентриської коаліції Л.Міллер у виступі перед Сеймом взагалі не згадав про веймарську співпрацю [3, s.3]. Т.Мазовецький назвав Форум “напушеним твором”, який окрім зустрічей нічого не вносить [44, s.93]. Така позиція краї-

ни була продиктована прийнятою “Стратегією безпеки” від 4 січня 2000, що вказувала на вибір нею євроатлантичного шляху [6, s.37]. В червні 2000 р. в Кракові відбулась зустріч Б.Геремека, Ю.Ведріна, Й.Фішера, де польський прем’єр сказав: “Країна міцно стоїть на ґрунті політичної стабілізації, якій не зашкодить жоден порив вітру” [72, s.10]. Обговорено нові форми співпраці на регіональному рівні із залученням молоді [22, p.2].

Під час веймарського саміту 2001 р. в замку Гомбах (ФРН) обговорювалось питання устрою ЄС. Ж.Ширак демонстративно вказав, що країни становлять тверде ядро в розбудові Європи, а міністр Д.Вільпен, під час візиту до Варшави вказав, що Форум становить “привілейований зв’язок” і є “козирем пошуку нових розв’язань проблем” [75, s.8]. На зустрічі міністрів Трикутника в Парижі 23 квітня 2002 р. В.Чімошевич пропонував обдумати “східний вимір” політики ЄС [28, s.10]; що Франція і Німеччина – найважливіші економічні партнери країни [73, s.8]. З цього часу спостерігається тенденція на спад в роботі Форуму. Німеччина бачила ЄС у формі федералізації, Польща не бажала віддавати велику частку свого суверенітету, а Франція обстоювала “форсовану федерацію національних держав” [43, s.262].

Розлам в Трикутнику відбувся в 2003 р. через проамериканський курс Варшави, що підтверджує: 1) візит президента О.Квасневського до США в липні 2002 р. та в січні 2003 р. Офіційний Париж дав відповідь: такі стосунки перетворять співпрацю в Трикутнику на дистанційну, а Польща гратиме в ЄС роль “троянського коня” США [45, p.2]; 2) рішення польського уряду про закупівлю в США 48 винищувачів “Ф-16”, що автоматично відкинуло французьку пропозицію на літаки “Міраж”, чим Варшава знівельовала “європейську конструкцію” [20, p.3]; 3) приєднання Польщі до “списку-8” від 30 січня 2003 р., що означало згоду на інтервенцію США в Ірак. Х.Солана про таку коаліцію дізнався після опублікування документу [18, s.8].

Ж.Ширак відповів: “Польща поступила легковажно підтримуючи американську коаліцію не узгодивши позиції із європейською родиною” [64, s.3] та не показала доброго виховання та втратила нагоду мовчати” [24, p.4]. Німецькі політики назвали Варшаву невдячним “троянським ослом” Америки в ЄС [26, s.94]. Поділив Європу на “стару-нову” наступний “список-10” [67, p.4]. Це підтверджує і відсутність запрошення для Польщі на саміт ЄС в Брюсселі щодо питання війни [52, p.4].

У стосунках Парижа і Варшави наступило охолодження, де видимою стала тенденція *Russia first* [70, s.68], тобто пріоритет надавався Росії, роль Польщі в регіоні було зведено до мінімуму. Загладити критику Ж. Ширак мав можливість на зустрічі Трійки на найвищому рівні у Вроцлаві в травні 2003 р., де наголосив, що Трикутник складається із рівних, суверенних партнерів [34, s.8]. О.Квасневський обіцяв, що прикладе всіх зусиль до розбудови безпеки і оборони Європи [54, s.10]. Німецький журналіст К.Бахманн вказував, що “німецького адвоката” вже немає, бо входячи до ЄС Польща не втратить суверенність [16, s.8]. Стосунки символічно перенесено на багатосторонній діалог, залучаючи Москву [71, s.8]. Так, Польща сама себе позбавила інструменту впливу на європейську політику [70, s.68]. Ж.Ширак під час візиту О.Квасневського в Париж 2004 р. говорив: “слід закрити розділ двосторонніх стосунків та надати Трикутнику нового імпульсу в контексті європейської співпраці” [81].

З ініціативи А.Меркель в грудні 2006 р. відбувся саміт Трикутника в Меттлях за участю Ж.Ширака і Я.Качинського. Франція та Німеччина прагнули відволікти увагу Польщі від союзу з США і Англією через залучення Варшави до вирішення енергетичних проблем [19, s.4]. Деякі німецькі видання висміювали консервативну, проамериканську політику братів Качинських [56, s.6]. Практичне значення цього саміту для Варшави полягало в тому, що пролунала пропозиція залучення дипломатів до франко-німецьких навчальних програм [33, s.8]; пропозиція створення бойової групи для миротворчих місій [53, s.2].

Негативно на роботі Трикутника позначилась пропозиція США щодо встановлення в Польщі і Чехії системи ПРО. Таким чином, Польща отримала унікальну нагоду стати “новим штатом Америки” в Європі [66, s.8]. Взамін на американські бази Варшава вимагала систему “Патріот” [31, s.8].

Отже, Веймарська співпраця виявилась політичним діалогом на рівні парламентаріїв, міністрів, президентів. Тристоронній діалог найбільші результати мав у галузі оборони і безпеки, що сприяло входженню Польщі до НАТО, ЗЄС, ЄС. В такий спосіб Варшава перетворювалась на лідера в регіоні. Веймарська співпраця виявилась для Польщі корисною, бо допомогла реалізувати інтеграційні наміри, сприяла реалізації головних цілей закордонної політики. Трикутник не був рівносторонньою фігурою, співпраця носила асиметричний характер. Жодного разу не досягнуто політичного однодумства.

Польща не стала повноправним членом франко-німецького дуету. Париж ставився до Трикутника інструментально, щоб уникнути маргіналізації своєї ролі в регіоні ЦЄС при відродженні східної експансійної політики Берліна. Із членством Польщі в НАТО та ЄС Німеччина втрачає зацікавлення в роботі трикутника. Відбувається поступовий “поділ сфер”: Париж сконцентрувався на Півдні (Середземномор’ї), а Німеччина – на Сході. Діалог пішов на спад через різні підходи і погляди на устрій ЄС: Німеччина висловлювалась за федерацію, Франція лобювала концепцію “форсованої федерації національних держав”. Серйозний розлам настав в 2003 р. через війну в Іраці. З того часу Польща іменується “троянським конем” Америки в Європі. Слабкістю Трикутника можна вважати різний ступінь зацікавленості такою формою співпраці. Багато ініціатив так і залишились на папері: будівництва залізничної колії Париж – Берлін – Варшава – Москва; Інституту культури у Варшаві, Європейського університету суспільних наук (скерованого на Схід).

Вивчення досвіду роботи Веймарського трикутника є важливим, оскільки подібним шляхом могла б піти і Україна. Польська дипломатія не один раз у ході самітів піднімала питання залучення свого сусіда до такої співпраці. Франко-німецький веймарський “мотор”, щоб діяти в просторі і часі, повинен доповнитись такими країнами, як Великобританія, Італія, Іспанія, Україна, Молдова, Грузія. Форум може бути також корисним у розбудові регіональної співпраці при залученні до роботи молоді й неурядових організацій.

1. Déclaration de Robert Schuman. Paris, 9 mai 1950 // Integracja europejska w dokumentach. Wybór i opracowanie dokumentów S. Parzymies. – Warszawa : PISM, 2008. – P. 100–104.
2. Deklaracja ministrów obrony państw Trójkąta Weimarskiego o zwiększeniu zdolności UZE, 2–3 listopada 1997 r. // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1997. – № 3. – S. 141–151.
3. Exposé premiera Rzeczypospolitej Leszka Millera // Gazeta Wyborcza. – 2001. – 26 października. – S. 3.
4. Gemeinsame Erklärung der ausenminisrer von Deutschland, Frankreich und Polen zur Zukunft Europas. Weimar, 29 August 1991 // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1992. – № 2. – S. 9–12.
5. Joint declaration of the Minister of Foreign Affairs of Poland, France, Germany. Warsaw, November 12, 1993 // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1993. – № 4. – S. 88–92.
6. Strategie bezpieczeństwa narodowego Polski po 1998 roku // Zeszyty Akademii Dyplomatycznej. – Warszawa, 2004. – № 13, cz. 1. – S. 37.
7. Traité d’amitié et de solidarité entre la Republique de la Pologne et la Republique Française. Paris, le 9 avril 1991 // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1992. – № 2. – S. 74–82.
8. Traité instuant la Communauté économique européenne (CEE), Rome, 25 mars 1957 // Integracja europejska w dokumentach. Wybór i opracowanie dokumentów S. Parzymies. – Warszawa : PISM, 2008. – P. 185–196.
9. Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Bonn, 17 czerwca 1991 // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1992. – № 2. – S. 30–31.
10. Treaty on European Union. Maastricht, 7 February 1992 // Integracja europejska w dokumentach. Wybór i opracowanie dokumentów /Red. S. Parzymies. – Warszawa : PISM, 2008. – S. 359–365.
11. Wspólna deklaracja francusko-niemiecka i układ zawarty między Francją a Niemiecką Republiką Federalną w sprawie współpracy francusko-niemieckiej. Paryż, dnia 22 stycznia 1963 r. // Zbiór dokumentów. – Warszawa : PISM, 1963. – № 1–2. – S. 25–35.

12. Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa. Komitet obronny Kraju, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. – Warszawa : PISM, 1992. – S. 6–21.
13. Мітрофанова О. Французький підхід до українського і польського чинників в європейському стратегічному просторі / О. Мітрофанова // Людина і політика. – 2001. – № 1. – С. 69-74.
14. Adamowicz P. Spotkanie prezydentów w Gdańsku / P. Adamowicz // Rzeczpospolita. – 1993. – 23 września. – S. 9.
15. Alterman M. Prace domowe nasze i wasze / M. Alterman // Gazeta Wyborcza. – 1994. – 19 lipca. – S. 2.
16. Bachmann K. Pomost runął, trójkąt żyje! / K. Bachmann // Rzeczpospolita. – 2003. – 13 maja. – S. 8.
17. Baszkiewicz J. Historia Francji / J. Baszkiewicz. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1974. – 666 s.
18. Bielecki J. List, który podzielił Europę / J. Bielecki // Rzeczpospolita. – 2003. – 3 lutego. – S. 8.
19. Bielecki J. Odrodzenie Trójkąta Weimarskiego / J. Bielecki // Rzeczpospolita. – 2006. – 7–8 stycznia. – S. 4.
20. Bocquet M. La Pologne américaine / M. Bocquet // Le Monde. – 2003. – 9 janvier. – P. 3.
21. Bogusławska H. Współpraca polityczno-wojskowa w ramach Trójkąta Weimarskiego / H. Bogusławska. – Warszawa, 2000. – 58 s.
22. Bresson de H. La Pologne se veut rassurante sur “stabilité politique” / Henri de Bresson, Arnaud Leparmentier // Le Monde. – 2000. – 9 juin. – P. 2.
23. Charette H. Laboratorium idei i doświadczeń / H. De Charette // Rzeczpospolita. – 1996. – 19 grudnia. – S. 9.
24. Chatelot Ch. Sans états d’âme, la Pologne s’est placée sous le parapluie amérecain // Le Monde. – 2003. – 17 février. – P. 4.
25. Coral I. France’s eastern policy / I. Coral // Polityka wschodnia Polski. Uwarunkowania, koncepcje, realizacja / [pod. red. A. Gila, T. Kapuśniaka]. – Lublin ; Warszawa : IESW, 2009. – P. 365–373.
26. Cywiński P. Osiół trojański Ameryki / P. Cywiński // Wprost. – 2003. – 16 marca. – S. 94.
27. Czaputowicz J. Szczególny moment / J. Czaputowicz // Rzeczpospolita. – 1994. – 5 lipca. – S. 18.
28. Dobiecki G. Francuzi potwierdzą zaangażowanie. Spotkanie ministrów spraw zagranicznych Trójkąta Weimarskiego / G. Dobiecki // Rzeczpospolita. – 2002. – 24 kwietnia. – S. 10.
29. Geremek B. Trójkąt Weimarski / B. Geremek // Przegląd Środkowoeuropejski. – 1998. – № 20–21. – S. 3.
30. Germain P. de Saint. Quelle defense pour l’Europe? / P. de Saint Germain // Przegląd Środkowoeuropejski. – 1998. – № 20–21. – P. 56–58.
31. Gillert P. Clinton obieca Sikorskiemu rakiety patriot / P. Gillert // Rzeczpospolita. – 2009. – 26 lutego. – S. 8.
32. Isnard J. Bonn presse Paris de maitenir leur programmes d’hélicoptères/ J. Isnard // Le Monde. – 1996. – 13 février. – S. 3.
33. Jendroszczyk P. Chirak i Merkel: w sporze z Rosją możecie na nas liczyć / P. Jendroszczyk // Rzeczpospolita. – 2006. – 6 grudnia. – S. 8.
34. Jendroszczyk P. Polska partnerem Europy / P. Jendroszczyk // Rzeczpospolita. – 2003. – 10–11 maja. – S. 8.
35. Kasznia P. Jak Paryż patrzy na Polskę? / P. Kasznia // Rzeczpospolita. – 1996. – 11 września. – S. 26.
36. Kasznia P. Laboratorium idei i doświadczeń / P. Kasznia // Rzeczpospolita. – 1996. – 19 grudnia. – S. 9.
37. Kasznia P. Polityczna dojrzałość do członkowstwa. Prezydent Mitterrand w Komisji Europejskiej / P. Kasznia, T. Stylińska // Rzeczpospolita. – 1995. – 4 lutego. – S. 10.
38. Kasznia P. Program Francji dla Unii / P. Kasznia // Rzeczpospolita. – 1995. – 18 stycznia. – S. 10.
39. Kasznia P. Przyjacielska rzeka / P. Kasznia // Rzeczpospolita. – 1997. – 29 grudnia. – S. 8.
40. Klich B. Trójkąt Weimarski – symbol czy rzeczywistość / B. Klich // Polacy, Niemcy i Francuzi / [pod red. B. Klicha]. – Kraków, 1999. – S. 8–25.
41. Korybut-Woroniecki A. Aktualny stan i przyszłość współpracy w ramach Trójkąta Weimarskiego. Geneza Trójkąta Weimarskiego / A. Korybut-Woroniecki // Szczyt Trójkąta Weimarskiego w Nancy / [pod red. J. Kozłowskiej, J. Marszałek-Kawy]. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005. – S. 9–15.
42. Kosman M. Polska w Trójkącie Weimarskim / M. Kosman // Przegląd Zachodni. – 1999. – № 3. – S. 61.
43. Koszel B. Rezygnacja czy wzmocnienie współpracy trójstronnej? Droga od pogrzebu Trójkąta Weimarskiego do jego rewitalizacji / B. Koszel // Le Triangle de Weimar en Europe. La cooperation franco-germano-polonaise. Okigine-potenielperspectives / [Dir.: K-H. Standke]. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2009. – S. 257–283.
44. Koszel B. Trójkąt Weimarski. Geneza, działalność, perspektywy współpracy / B. Koszel. – Poznań : Instytut Zachodni, 2006. – 241 s.
45. Krauze J. Le pavé américaine dans la mare européenne / J. Krauze // Le Monde. – 2003. – 7 février. – P. 2.
46. Krauze J. Notre démocratie peut sortir renforcée de la crise politique / J. Krauze // Le Monde. – 1996. – 11 janvier. – P. 3.
47. Krawcewicz P. Rola i znaczenie Polski w polityce zewnętrznej Unii Europejskiej i NATO / P. Krawcewicz // Aktualny problem międzynarodnych відносин : збірник наукових праць. – К., 2008. – Вип. 79, ч. 1 : Європейська інтеграція: досвід Польщі та перспективи України. – С. 15, 18.
48. Krzemiń E. Nasze okno na Zachód / E. Krzemiń // Gazeta Wyborcza. – 1994. – 16 września. – S. 2.
49. Krzemiń E. Oriëntacja proeuropejska / E. Krzemiń // Gazeta Wyborcza. – 1992. – 18 marca. – S. 1.

50. Kuźniar R. Wspólne połowanie na drodze do europejskiego zjednoczenia / R. Kuźniar // *Przegląd Środkowoeuropejski*. – 1998. – № 20–21. – S. 9–10.
51. Lemaître Ph. L'Europe des Quinze va étudier son élargissement à l'Est / Ph. Lemaître // *Le Monde*. – 1995. – 3 janvier. – P. 2.
52. Leparmentier A. Les Quinze ont approuvé un texte commun sur l'Irak / A. Leparmentier // *Le Monde*. – 2003. – 18 février. – P. 4.
53. Magierowski M. Najważniejszy wierzchołek trójkąta weimarskiego / M. Magierowski // *Rzeczpospolita*. – 2006. – 6 grudnia. – S. 2.
54. Mecner F. Trójkąt Weimarski we Wrocławiu / F. Mecner, R. Krapiec // *Gazeta Wyborcza*. – 2003. – 9 maja. – S. 10.
55. Nougayrede N. La victoire de la droite à Varsovie / N. Nougayrede // *Le Monde*. – 1997. – 23 septembre. – P.3.
56. Olechowski J. Trójkąt Weimarski do reanimacji / J. Olechowski // *Rzeczpospolita*. – 2006. – 2 grudnia. – S. 6.
57. Parzymies S. Francja: mocarstwo zanikające? / S. Parzymies // *Dokąd zmierza świat?* / [pod red. A. Rotfelda]. – Warszawa, 2008. – S. 373–388.
58. Parzymies S. Francja wobec jedności Niemiec / S. Parzymies // *Sprawy międzynarodowe*. – Warszawa : PISM, 1990. – № 7–8. – S. 63–84.
59. Parzymies S. Interesy partnerów współpracy weimarskiej / S. Parzymies // *Przegląd Środkowoeuropejski*. – 1998. – № 20–21. – S. 8–9.
60. Parzymies S. Perspektywy stosunków polsko-francuskich // *Stosunki międzynarodowe*. – Warszawa : PISM, 1989. – № 5. – S. 33–47.
61. Parzymies S. Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej / S. Parzymies // *Sprawy międzynarodowe*. – 2004. – № 2. – S. 21–43.
62. Parzymies S. Trójkąt Weimarski w poszerzonej Unii Europejskiej / S. Parzymies // *Szczyt Trójkąta weimarskiego w Nancy* / [pod red. J. Kozłoskiej, J. Marszałek-Kawy]. – Toruń : Adam Marszałek, 2005. – S.15–45.
63. Parzymies S. Unia Europejska a Europa Środkowa: polityczne aspekty współpracy / S. Parzymies. – Warszawa : Polska Fundacja Spraw Międzynarodowych, 1997. – 159 s.
64. Pietraszewski M. Wypowiedź J. Chiraka na konferencji prasowej / M. Pietraszewski // *Gazeta Wyborcza*. – 18 lutego 2003. – S. 3.
65. Polska polityka zagraniczna: kontynuacja czy zerwanie? Dyskusja z udziałem polityków, ekspertów, dziennikarzy. – Warszawa : Fundacja S. Batorego, 2004. – 85 s.
66. Przybylski J. Rząd chce tarczy nad Warszawą / J. Przybylski // *Rzeczpospolita*. – 2006. – 4 września. – S. 8.
67. Ravenel B. Dix pays d'Europe signent une lettre en faveur de la champagne de Washington contre Bagdad / B. Ravenel // *Le Monde*. – 2003. – 6 février. – P. 4.
68. Reiter J., Cichocki M. Trójkąt Weimarski. Usuwanie przeszkód / J. Reiter, M. Cichocki // *Rzeczpospolita*. – 2004. – 29–30 maja. – S. 9.
69. Rowiński J. Biała księga z Cannes o warunkach uczestnictwa w Jednolitym rynku UE / J. Rowiński // *Wspólnoty Europejskie*. – 1997. – № 10. – S. 31–46.
70. Rumut K. Państwa członkowskie Trójkąta Weimarskiego wobec wybranych problemów politycznych za prezydentury Lecha Kaczyńskiego / K. Rumut // *Polityka zagraniczna Polski. Wybrane zagadnienia i problemy* / [pod red. P. Bajora, T. Młynarskiego]. – Kraków : Koło Studentów Stosunków Międzynarodowych UI, 2012. – S. 65–71.
71. Rybiński M. Odnowiony trójkąt / M. Rybiński // *Rzeczpospolita*. – 2003. – 10 maja. – S. 8.
72. Sadecki J. Będą pikniki weimarskie. Spotkanie szefów dyplomacji Polski, Francji i Niemiec / J. Sadecki // *Rzeczpospolita*. – 2000. – 8 czerwca. – S.10.
73. Stankiewicz A. Polska nie może stać z boku. Strategiczne partnerstwo z USA. Dalsze rozszerzanie NATO i UE / A. Stankiewicz, P. Śmiłowicz // *Rzeczpospolita*. – 2003. – 23 stycznia. – S. 8.
74. Szeptycki A. Francja czy Europa? Dziedzictwo generała de Golle'a w polityce zagranicznej V Republiki / A. Szeptycki. – Warszawa : Wydawnictwo SCHOLAR, 2005 – 379 s.
75. Szczerba J. Przyjapiele z Europy / J. Szczerba // *Gazeta Wyborcza*. – 2002. – 15 października. – S. 8.
76. Śliwiński K. Bon-jour, Monsieur le Président / K. Śliwiński // *Gazeta Wyborcza*. – 1989. – 14 czerwca. – S. 1.
77. Thyrard J. Huzar-Weimar. Vers une volonté tripartite d'ancrage européen / J. Thyrard // *Przegląd Środkowoeuropejski*. – 1998. – № 20–21. – P. 59–62.
78. Vernet D. Vive la Pologne, Monsieur! / D. Vernet // *Le Monde*. – 1996. – 13 septembre. – P. 1, 4.
79. Wągrowska M. Poparcie dla polskich dążeń / M. Wągrowska // *Rzeczpospolita*. – 1998. – 23 lutego. – S. 8.
80. Zięba R. Główne kierunki polityki zagranicznej Polski po zimnej wojnie / R. Zięba. – Warszawa : Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, 2010. – 251 s.
81. Conférence de presse du Président de la République du chancelier de la République fédérale d'Allemagne et du Président de la Pologne, Paris 4 octobre 2004 // http://www.jacqueschirac-asso.fr/archiveselysee.fr/elysee/elysee.fr/francais/interventions/conferences_et_points_de_presse/1998/fevrier/fi003272.htmlCle.

В статье проанализированы предпосылки, которые сложились на трехстороннее сотрудничество между Польшей, Францией, Германией в 1991, а также указано на мотивацию и ожидания, которые руководили лидерами, политическими элитами стран; раскрыто явление “асимметрии” в веймарской дипломатии, как и основные направления сотрудничества, подведено итоги деятельности веймарских саммитов; указано на взаимозависимость экономического сотрудничества и сотрудничества в отрасли безопасности.

Ключевые слова: Веймарский треугольник, евроинтеграция, “тройанский конь”.

The article analyzes the conditions that contributed to the trilateral cooperation between Poland, France, Germany, in 1991, as well as attitudes, motivations and expectations, who led the leaders of the political elite; discovered the phenomenon of “asymmetry” in Weimar diplomacy; The basic directions of cooperation and results of Weimar summit; given the interdependence of European integration and security issues.

Keywords: Weimar Triangle, European integration, “Trojan Horse”.

УДК 94 (450): 282:314.742
ББК 63.3 (4 Іт)

Алла Горбенко

СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАТОЛИЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ СЕРЕД ІМІГРАНТІВ У РИМІ

Стаття присвячена соціальній діяльності католицьких інституцій серед іммігрантів в італійській столиці на початку 80-х років ХХ ст., коли значно зріс потік іммігрантів до країни, і в наш час. Розглядає історію створення спеціальних організацій для опіки над мігрантами та методологію їх роботи.

Ключові слова: імміграція, соціальна діяльність, опіка, Католицька Церква, Рим, “Карітас”.

Італія, досягнувши досить високого рівня добробуту та поваги до прав людини, стала країною, яка приваблює тисячі іммігрантів. Темпи зростання та масштаби імміграції поставили перед італійським суспільством завдання розробки адекватних заходів, які б з одного боку регулювали інтенсивність міграційних потоків, а з іншого – забезпечували б захист елементарних прав мігрантів. Ініціювала та фактично очолила цей процес в Італії Католицька Церква. І причиною цього стала низка факторів. По-перше – це місцезнаходження самого Святого Престолу. По-друге, відстежуючи проблему міграцій вже понад сто років, представники Церкви здобули чималий досвід супроводу та опіки над італійськими емігрантами. Також цілком закономірно, що Рим, як столиця і великий мегаполіс, став місцем осідання і транзиту великої кількості мігрантів, а як центр католицизму – місцем появи та генерації ініціатив Церкви у міграційному полі. Тому метою цієї статті є відстеження процесу створення і розгортання діяльності структур для іммігрантів та стислий аналіз їх роботи. У ході дослідження ми спиралися на звіти пасторальних органів “Карітас”, матеріали, розміщені на їх інтернет-ресурсах, та на праці окремих італійських авторів.

Насамперед зазначимо, що в опрацьованій нами літературі Рим часто називають столицею іммігрантів. І небезпідставно, оскільки на початках інтенсифікації міграційних потоків до Італії в ньому зосереджувалося 22,5% усіх іммігрантів країни та 90,6% усіх іммігрантів регіону Лаціо [3, р.337]. Протягом наступних десятиліть ця тенденція майже не змінилася.

Лідером у процесі організації соціальної роботи серед іммігрантів є пасторальний орган Єпископської конференції Італії “Карітас”, що має дуже розгалужену структурну мережу як на національному рівні (“Карітас Італія”), так і регіональних, місцевих рівнях (дієцезійні та парафіяльні “Карітаси”), а також на міжнародному (“Карітас Європа”, “Карітас Інтернаціоналіс”). У Римі, звичайно, це “Карітас Рим”, який діє вже більше тридцяти років. Він був створений 10 жовтня 1979 р. Один із його засновників і перший директор дон Луїджі Ді Лієгро став натхненником організації допомоги іммігрантам та